

כך נשארה ההנהגה החדשה ללא מתחרה פעיל. אך אותה שעה נאלצה לצאת מאלי גייריה, לעבור לתוניס, הפכה שם גרעין "הממשלה הזמנית" העתידית. בינתיים פרץ גם בה מאבק סמוי. אבאן המזוהר מרד בהנהגה הקולקטיבית, ביקש לכונן שלטון יחיד. הוא נהרג בנוכחות מסתוריות.

לפי הגירסה האגליבית הרשמית, נפצע אבאן בקרב ליד הגבול, הצליח להגיע בצוץ עד לתוניס, ושם מת. ואילו הצרפתים טענו כבר אז כי אבאן חוסל על ידי ההנהגה עצמה, כדי להבטיח את המשך המנהיגות הקיבוצית.

שלוש שאדות גורדיות

בכך שנת המאבק חזר ונישנה אור תו התהליך: מדי פעם נאלצה ההנהגה המוכרת לעבור לחוץ-לארץ. שם התרחקה, מכוונות הפנים, והדבר הביא ליצירת שיכבה חדשה של מנהיגים פנימיים. שיכבה זו נטלה לידה את ההנהגה, נאלצה אף היא לעבור לחוץ-לארץ וחזר חלילה.

כך קרה לכן בבלה. כך קרה לאחר מכן לבודיאף. וכך קרה גם ההנהגה החדשה שנבחרה בחניית סומאן.

הנהגה זו הקימה את הממשלה הזמנית, ושמה בראשה את פרחת עבאס, רוקח מתון ומכובד, שהתנגד תחילה למלחמת השיחור והצטרף רק כעבור זמן. לעבאס לא היו שום שרשים אמיתיים בצבא-הישיבה. רור, כבוא היום פטר מתפקידו, ובמקומו בא בן-חנה, אלוף-הפיקוד-לשעבר. יד ימינו היה בלקאסס כריס, גם הוא אלוף-פיקוד-לשעבר (שנתן לנו את הרחיפה הישירה להקמת הוועד הישראלי למען אלי-גייריה החופשית).

זאת היתה הצמרת הרשמית שניהלה את המשא-ומתן הסופי עם צרפת, ושחממה על הסכם אחיאן. אותה שעה כבר היתה גם היא מרוחקת מכוונות הפנים, ומן הישיבה החדשה של אלופי-הפיקוד.

כאשר התכוננה לחזור לאליגיריה החופשית, ביום העצמאות, עמדה בפני שלוש בעיות גורליות: מה יהיה יחס אלופי הפיקוד? מה יהיה יחס יחידות צבא-הישיבה? רור בתוניס ובמארוק? מה יהיה יחס המנהיגים המשתחררים מן הכלא הצרפתי?

אלופי-מישנה שש לקרב

צכאיש-שיחורר התחלק, במרוצת הי-זמן, לשני חלקים נפרדים. פירצה זו קראה לפלג.

הצבא המחתרתי בתוך אליגיריה היה תערובת של הפלמ"ח, האצ"ל ולח"י - בחלקו מחתרת עירונית, בחלקו צבא פרטי-זני. אך תוך כדי מאבק הועברו יחידות רבות אל מעבר לגבול, לתוניס ולמארוק, כדי לעבור שם אימון מרוכז, המתאים יותר לצבא סדיר.

כאשר הקימו הצרפתים גדריתיל מחוש-מלות ומוגנות לאורך הגבולות, נסתבר כי יחידות אלה שוב אינן יכולות לחזור לארץ-צן ולהשתתף במאבק, אלא אחרי קרבות סדירים קשים, מול אויב בעל ציוד עדיף, כוחות אדיר ושריון.

הממשלה מעוניינת בשיבת יחידות אלה לאלי-גייריה. היא שמרה אותן בנכר, על מנת שייכנסו לאליגיריה אחרי הנצחון, יבטיחו בה שלטון יציב.

כך קם, בתריסרי מחנות לאורך הגבולות, צבא מאומן, ממושע - ומובטל. הוא לבש יותר ויותר צביון של צבא סדיר, בעל רוח שונה מזו של היחידות בתוך אליגיריה עצמה (בדומה לויכוח בין רוח הפלמ"ח לבין רוח היחידות הארצישראליות בצבא הבריטי).

המטכ"ל, שהוקם בתוניס ליד הממשלה הזמנית, ייצג למעשה רק את יחידות-החוץ. לא היה בכוחו להנהיג, באופן יעיל, את היחידות הלוחמות בתוך המדינה עצמה, או להטיל מרות על אלופי הפיקוד. בראש המטכ"ל עמד, בשלב הסופי, אלוף-מישנה בומדיאן.

האבטלה-מאונס של צבא-החוץ גרמה ל-תוצאות נפשיות המורות. הוא רצה להשתתף במאבק, הוא חשש כי הצבא הפנימי עטור הנצחונות, ידחוק, כבוא היום, את הצבא התינוני הצידה. קיצוניותם של בומדיאן או וחבריו גברה במשך הזמן, והם התנגדו לקו הפוליטי של ממשלת בן-חנה. כך קרה שבשלב הקריטי ביותר של הי-משא-ומתן עם צרפת פתח בומדיאן, לפתע, בהתקפה פרובוקטיבית על גדריתיל של הגבול. רק בקושי הצליחה הממשלה ה-

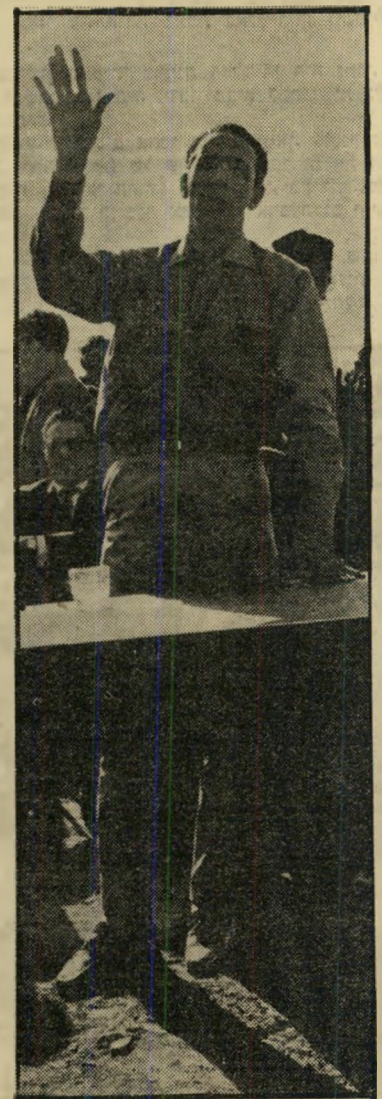
זמנית לשים קץ להתקפה, להציל את המשא-ומתן. פעם אחרת ניסה בומדיאן לעלות על תוניס, לאסור את חברי הממשלה הזמנית. ניצני של הממשלה יצא לקראת היחידות, הצי-ליח לשכנען באמצע הדרך לחזור לבסיסה. כך, כאשר בא יום הנצחון, כבר היה קיים סיכסוך עמוק בין הממשלה הזמנית לבין המטכ"ל וצבא-החוץ, שמספרו הגיע לכמה רבבות.

בינתיים ישבו בן-בלה ובודיאף במאסר בצרפת, ומיריותם ההדדית גברה והלכה. קשה לתאר שני גברים שונים יותר, שניהם צעירים, שניהם יפיתואר, אך ב-בן-בלה הוא אדם מלהיב, מקסים ושטחי, הרי בודיאף הוא איש-המחשבה, מתעמק ומכונס בעצמו. בן-בלה סומך על כשרונו לשכנע בני-אדם, אינו טורח לכונן לעצמו מיבנה מחשבתי. בודיאף סומך על כשרונו לגבש מחשבה צלולה, אינו טורח למצוא חן בעיני אנשים.

הישיבה בצוחא לא קירבה את שני האישים, אלא להיפך. בודיאף תמך במשא-ומתן עם צרפת, שהוביל להסכם אחיאן. בן-בלה רגז על כי בן-חנה לא היתנה את עצם פתיחת המשא-ומתן בשיחורו מן המאסר. הכרות שביניהם-הרעב שלו היתה במידה מסויימת, מכוננת גם למחות נגד ממשלת הפלין, שהשלימה עם המאסר עד להשגת ההסכם.

על כן, כאשר שוחררו לבסוף בן-בלה ובודיאף, נפרדו דרכיהם מיד - מבחינה גיאוגרפית ומבחינה פוליטית כאחת. בן-בלה אץ מיד לקאהיר ולשאר בירות ה-מרחב, כדי לזכות שם בהפגנות של הער-צה. בודיאף הצטרף אל חברי הממשלה ה-זמנית. יחד עם בלקאסס כריס היכנן מביצע נועץ.

בודיאף הבין כי הכרעה המעשית תהיה נחונה בידי אלופי-הפיקוד שבתוך אליגיריה. על כן, עוד לפני שהגיע יום העצמאות, חזר בשקט לאליגיריה, בחברתו של כריס. למראית-עין היתה המטרה להגל משא-ומתן עם האוראהס. אך למעשה נדדו בודיאף וכריס מפיקוד לפיקוד, נאמו בפני קציני המחתרת, יצרו חזית פוליטית מגובשת. ב-סיום המסע, כבר היתה אהדת ארבעה מבין

בודיאף

המנהיג האמיתי של המח-נה הלוחם בבן-בלה, בנאום בפני המון ותיקי הפל"ח באחת מערי השדה.

ששת אלופי-הפיקוד מובטחת לממשלה ה-זמנית. כן התייצב לימינה פיקוד המחתרת של הפל"ח בצרפת עצמה. רק במאוחר הבין בומדיאן מה קורה. הוא מיהר לשלוח את קציני המטכ"ל שלו אל הפיקודים, כדי לנסות למשוך אותם לציור. השליחים אהלה נאסרו, הושלכו לכלא ב-עזן "חתייה" נגד אלופי-הפיקוד. אחד מהם, שוחרר השבוע, טען שהוחזק כל העת באזיקים.

זאת היתה נקודת-המיפנה. לפי דרישת אלופי-הפיקוד, הדיח בן-חנה את הרמטכ"ל ואת קציניו העיקריים. היה נידמה כאילו האופוזיציה הושמדה באיבה. אולם חשבון זה נעשה בלי בן-בלה.

כל איש מרי-נפש

אין שוב דבר משותף בין בן-בלה ובומדיאן. להיפך, לפי כל הדעות קרוב בומדיאן, מבחינה רעיונית, דווקא לי-בודיאף. אולם עתה מצאו השניים שיש להם מצע משותף: השינוא האישית לבן-חנה, לבודיאף ולכריס.

בן-בלה הבין כי לא יעלה בידו להנהיג את המדינה החדשה, אם לא יפיל בעוד מועד את ההנהגה הקולקטיבית שהשתלטה עליה. על כן אימץ לעצמו את עניני ה-רמטכ"ל המודת. הוא יצא באופן הפגנתי מתוניס ערב יום-העצמאות, סרב לחזור לאלי-גייריה המשוחררת בחברת חברי הממשלה. אולי קיחה לזכות באהדת גמאל עבד אל-נאצר. אולם השליט המצרי, העסוק בענייני ארצו, נעשה הזיר יותר מכפי שהיה פעם.

לפני שנים תמך במנהיג אופוזיציוני בתוניס, וגרם עלי-די כן לניחוק יחסיו עם חביב ברוגיבה. עתה החליט עבד אל-נאצר להישי-אר ניטראלי, לראות איך יפול דבר. הוא הציע רק "תיחן". איש לא היה מעוניין - כי איש מבין מנהיגי אליגיריה, אינו מעריך במיוחד את הנשיא המצרי.

חברי הממשלה לא הפסידו זמן. ביום הי-עצמאות חזרו לאליגיריה, וזכו להפגנות אדיר-רות של הערצה, גיבשו את יחסיהם עם ארבעת אלופי-הפיקוד הקרובים להם, ציירו על רבבות קירות את הסיסמות: "רק גיבור אחד - העם" ו"האלה מולתן האישיות!" בן-חנה עצמו גינה את בן-בלה כדמגוג, כפאשיסט וכצמא-שלטון.

בינתיים עבר בן-בלה למארוק, גיבש מאחוריו את גודי צבא-החוץ שחננו שם. הוא נכנס לאליגיריה ממערב, התבסס במחוז מולדתו, הגיע משם לאוראן. גם הוא זכה להפגנות אדירות של הערצה - כי ההמון האליגירי שמח כל-כך על עצמאותו החדשה, עד כי סיכסוכי הגדולים ניראו לו כעניין של מה בכך.

באוראן קיבץ בן-בלה סביבו את כל הי-יסודות העוינים לממשלת בן-חנה, תהיה מגמתם כאשר תהיה. בא בומדיאן הקיצוני והממורמר. בא פרחת עבאס המתון, ש-הרוח בשעתו עלי-די בן-חנה, והממורמר גם הוא. שני אלופי-הפיקוד שלא התייצבו לימין בן-חנה, גילו אהדה לבן-בלה.

אף טיפה של דם

אולם במידה מסויימת היו כל הי-סיכסוכים האלה כקצף על פני המים. כי שני הסיעות הממשלתיות - הן זו של בן-חנה, הן זו של בן-בלה - היו רחוקות מן השלטון הממשי.

אילו חזרה הממשלה מן הנכר שלמה ומגובשת, יתכן והיתה יכולה לסיול לידה את השלטון גם למעשה. אולם פילוגה מנע זאת סופית.

השלטון האמיתי נישאר מפוצל בין ששת אלופי-הפיקוד, שכל אחד מהם הפך שליט מוחלט באזורו שלו. כל אחד מהם הוציא באזורו הוראות ופקודות, הטיל מסים, שמר על הסדר, דאג לשיקים ראשוני. וכולם יחד יחליטו סופית איך להרכיב את המוסד ש-נועד להיות מרכז הכוח במדינה החדשה: הלישכה המדינית של מפלגת הפל"ח. מאחר שלאיש אין עדיפות-כוח מברעת, יתכן מאד שתיווצר פשרה זמנית.

בכל התמונה הזאת, הנראית כה מסובכת ומבלבלת, יש כמה קחים ברורים, וחיוביים ביותר. אף טיפה של דם לא נשפכה. אף אחד מן הצדדים היריבים לא ביקש עזרה מגורמי-חוץ. כולם מכירים בפירוש בהסכם אחיאן ובזכויות המעטים. כל אחד מנע, בשטח הנתון לשלטונו, תופעות של ביוה ואלימות.

הוקריוו העיקרי: כל אחת משתי הסיעות טוענת שהיא ניסחה את המצע הרעיוני של הפל"ח, שאושר פה-אחד בישיבה האחרונה של הפרלמנט-בגולה, והדוגל בדמוקרטיה, בסוציאליזם וברפורמה הקלאית.

בסדינה

יחסים מרחביים

לידתה של פצצה

אחת התעלומות הסתומות ביותר של השנה האחרונה אפפה את ההכרזה המפורס-מת, שיוחסה למותמך בן-בלה, בדבר מי-ש-לוח מאה אלף מתנדבים אלגיריים לשיח-רור פלסטיני. עד היום לא ניתן פתרון סביר ומלא לחידה זו.

גם ממשלת הפל"ח וגם בן-בלה עצמו הכחישו את הברית בהריפות, בן-בלה הוסיף להכחיש גם אחרי שהכריז על מרד בממשלת בן-חנה (ראה עמודים 8-10) - אך הוא לא הסביר כיצד נולדה הידיעה המרעישת.

השבוע ניתן סוף-סוף ההסבר האמיתי, מפי אדם שהוא בר-סמכא מאין כמוהו. המפענח: סימון מאל, תענואי יהודי-מצרי, הפעל במשך שנים כעתונאי מצרי ראשי ב-מרכז הא"מ, ושיש לו קשרים רבים והדו-קים בקאיר. לאחרונה החל מאלו כותב בשביל עתונים תוניסיים, בעוד אשתו עובדת כמזכירת המשלחת של הפל"ח ליד הא"מ.

"אפילו נניח... שבועות האחרו-נים פירסם מאל, מעל עמודי שבועון תוני-סי, סידרת-מאמרים רבת-חשיבות על הנעשה במצרים. בסידור זה, שתומצתה אל-שבוע בודיה-שבועון אתגר, נגע בדרך-אגב גם בלידת, הצהרת בן-בלה."

כותב מאלי:

לבקשת השלטונות המצריים, הסכים בן-בלה, בעת ביקורו הראשון במצרים, להעניק ראיון לסוכנות-הידיעות הרשמית של ה-מדינה.

מסיבות מובנות למדי, נשלח אליו עורך פלסטיני צעיר, שעורר מיד את בעיית פלס-טין, במלים מעטות הסביר בן-בלה את העמדה, שהפל"ח - בבירוריו הפנימיים - לא חל מלהגן עליה במשך שנים; עמדה הדומה לזו של מדינות צפון-אפריקה ושל כמה ממדינות-ערב, אבל לא לזו של רע"ם.

"אנו סבורים, הסביר בן-בלה, כי זה עניינו של העם הפלסטיני בעצמו לארגן את מאבקו, ולאחר מכן לבקש את תמיכתם של אחיו הערבים. אבל לקחת ממדינות-ערב ישלחו את צבאותיהן לישראל כדי, לשחרר את הפלסטיני, הרי פירושו של דבר להתעלם מן המציאות הבינלאומית של ימינו."

ובן-בלה הוסיף:

"ואפילו נניח, שאלגיריה תשלח לכם 100,000 חיילים; הסבורים אתם שעלי-די כך תיפתר הבעיה? בהחלט - לא!"

אחרי התייעצויות עם "שירותים מוסמכים" - ערך את העורך את הראיון, וסירס אותו ב-צורה הידועה.

אם ניתן להאמין לאנשי סביבתו של עבד אל-נאצר, הרי שראש המדינה המצרית רגז על עוזריו משנועד לו דבר התקרית.

מדע

תהודה ללא הד

התהודה הבינלאומית של פרשת-סובלן ומחול-השדים החריש-האזוניים בצמרתה של מפא"י בלעז בשבוע שעבר מאורע שקס, שהתרחש בשלהי אקדמאית צרופה בניין-הכימיה של האוניברסיטה העברית בירוש-לים: הכינוס הבינלאומי הראשון לתהודה פאראמגנטית.

הסיבה שהפכה את המאורע השקט ל-חשוב ושונה מקונגרסים רבים אחרים הי-נערכים מדי פעם באילמותיה המפוראים של האוניברסיטה הירושלמית היתה נעוצה לא במספר המשתתפים (רוב 150 איש מ-13 מדינות), אלא בכך שמשמעותו האמיתית היתה לא פחות מדינית מאשר מדעית טהר-רה.

כי לא לשווא שלחה ברית-המועצות צחת של שלושה מדענים בעלי שם עולמי לכינוס מסוג זה, למרות שהוא נערך במדינה אליה אין רוסיה נוהגת לשלוח את נציגיה. ולא לשווא שלחו ארצות-הברית, בריטניה וצר-פת את גדולי המומחים שלהן בפסיקה גרעינית, אשר אחדים מהם הינם קציני חיל-הים, חיל-האוויר וקציני נאט"ו בכיר-רים. ולא לשווא נפגשו באולם הכימיה מד-עני גרמניה המערבית והמזרחית כאחד.

מדוע אבד הקשר? נושא הדיונים של הכינוס היה לכאורה אותו מדע צעיר - תגליתו של פסיקאי רוסי, זבויוסקי, שגילה (בשנת 1944) את תופעת "התהודה הפארא-מגנטית", שהפכה לבסיס למחקר העוסק בכמות אנרגיה של יונים פאראמגנטיים ב-